

PSİKOLOJİK KAVRAMLAR
ve
PSİKOPATOLOJİ İNCELEMELERİ

Editör: Yusuf BİLGE

BİDGE Yayınları

Psikolojik Kavramlar ve Psikopatoloji İncelemeleri

Editör: Doç. Dr. Yusuf BİLGE

ISBN: 978-625-372-342-2

1. Baskı

Sayfa Düzeni: Gözde YÜCEL

Kapak Tasarımı: Gülbeyza ÇAKIR

Yayınlama Tarihi: 15.12.2024

BİDGE Yayınları

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının ve editörün yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Sertifika No: 71374

Yayın hakları © BİDGE Yayınları

www.bidgeyayinlari.com.tr - bidgeyayinlari@gmail.com

Krc Bilişim Ticaret ve Organizasyon Ltd. Şti.

Güzeltpe Mahallesi Abidin Daver Sokak Sefer Apartmanı No: 7/9 Çankaya /
Ankara

İçindekiler

ÖNSÖZ.....	3
1.Duygusal ve Sosyal Düzenleme Zorluklarının Bir Dışavurumu: İntihar Amacı Olmayan Kendine Zarar Verme Davranışı.....	8
Tuğba AKBALIK- Yusuf BİLGE	
Giriş	8
Tanı Kriterleri.....	10
Epidemiyoloji	11
Etiyoloji ve İşlevler	12
Risk Faktörleri	17
Komorbidite.....	20
Değerlendirme ve Tedavi	27
Sonuç	29
Kaynakça	35
2.Sosyal Kaygı ve Paranoya: “Endişeli” ve “Şüpheli” Düşünme	49
Büşra ŞAHİN- Yusuf BİLGE	
Giriş	49
Paranoid Düşünce ve Paranoid Düşünceyi Açıklayan Modeller	52
Sosyal Kaygı ve Sosyal Kaygıyı Açıklayan Modeller	57
Sosyal Kaygı ve Paranoid Düşünceyi Birlikte İnceleyen Çalışmalar.....	58
Paranoid Düşünce ve Sosyal Kaygıda Ortak Görülen ve Farklılaşan Özelliklerin Değerlendirilmesi	62
Sonuç	67
Kaynakça	70

3.Yaşlılıkta Depresyonun Klinik Görünümü: Somatik Yakınmalar Üzerine Bir Derleme..... 76

Merve SEPETÇİ

Yaşamın Yeniden Gözden Geçirilmesi ve Gelişimsel Bir Dönem Olarak Yaşlılık	76
Yaşlılıkta Depresyon	80
Yaşlılıkta Somatik Yakınmalar	82
Yaşlılıkta Depresyonun Klinik Bir Görünümü Olarak Somatik Yakınmalar	85
Sonuç	86
Kaynakça	90

4.Değer Kavramı ve Psikoterapi: Kabul ve Kararlılık Terapisi Çerçevesinde Bir İnceleme 95

Hatice Rumeysa IŞIK

Giriş	95
Felsefe ve Değer Kavramı	96
Ana Akım Psikoloji Yaklaşımlarında Değer Kavramı	97
Bilişsel Davranışçı Terapiler ve Değerler	100
Davranış Analizi ve Değerler	102
İlişkisel Çerçeve Kuramı, Kabul ve Kararlılık Terapisi ve Değerler	103
Klinik Uygulamada Kabul ve Kararlılık Terapisi ve Değerler	106
Kabul ve Kararlılık Terapisi Bağlamında Değerler ile İlgili Araştırma Sonuçları	109
Kabul ve Kararlılık Terapisi Bağlamında Değerler için Kullanılan Ölçekler	111
Kaynakça	115

5.Zihinselleştirme: Kavramsal Çerçeve ve Ölçüm Yöntemleri
..... 126

Zümrüt GENÇ- Gülşah BALABAN

Zihinselleştirme: Kavramsal Çerçeve ve Psikopatoloji.....	126
Zihinselleştirmenin Ölçümü ve Değerlendirilmesi	132
İşlem	134
Bulgular	135
Tartışma.....	147
Sonuç	151
Kaynakça	153

6.Psikopatoloji Araştırmalarında Makine Öğrenmesi Yaklaşımları 169

Hafize İHTİYAR KARAKUŞ-Gülşah BALABAN

Giriş	169
Makine Öğrenmesine Genel Bir Bakış.....	170
Psikolojide Makine Öğrenmesinin Kullanılması	173
Bir Yöntem Örneği: Karar Ağaçları	176
Türkiye’de Makine Öğrenmesi Kullanılan Psikopatoloji Araştırmaları.....	178
Sonuç ve Öneriler	183
Kaynakça	185

BÖLÜM V

Zihinselleştirme: Kavramsal Çerçeve ve Ölçüm Yöntemleri

Zümrüt GENÇ¹
Gülşah BALABAN²

Zihinselleştirme: Kavramsal Çerçeve ve Psikopatoloji

Zihinselleştirme, bireylerin hem kendi hem de başkalarının davranış ve tepkilerini zihinsel durumlar (örneğin, duygular, arzular, inançlar) çerçevesinde algılama ve yorumlama yetisi olarak tanımlanmaktadır (Fonagy & ark., 2018). Zihinselleştirmenin bu tanımı, bireyin diğer insanların düşünce ve hislerini anlamlandırmasını sağlayan süreçlerin, zihinsel

¹ Uzm. Klinik Psikolog, Doktora Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji Programı, İstanbul/Türkiye,, Orcid: 0000-0002-7582-7219, zumrut.genç@std.izu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, İstanbul / Türkiye, Orcid: 0000-0002-2412-4249, gulsah.balaban@izu.edu.tr

durumlarını hayal etme yetisine dayandığını vurgulamaktadır (Fonagy, 2008). Bu bağlamda, gelişmiş bir zihinselleştirme kapasitesinin, bireyin hem kendini hem de başkalarını anlama becerisi üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu önemli bir inceleme alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Zihinselleştirme, empati ve üstbilis gibi diğer psikolojik kavramlarla benzerlikler taşımakla birlikte (Katznelson, 2013), benliğin zihinsel durumlarını kabul etmeyi de kapsadığı için empatiden ayrılmaktadır (Allen & ark., 2008; Choi-Kain & Gunderson, 2008). Öte yandan, üstbilis bireyin düşünme süreçleri hakkında farkındalığını ifade ederken (Malta Castillo & ark., 2019), zihinselleştirmenin daha sınırlı bir kapsamda olduğunu söylemek mümkündür (Smith & ark., 2003). Bu bağlamda, zihinselleştirme sürecinin bilişsel ve duygusal süreçlerle ilişkisini kavramak, psikopatoloji alanında daha kapsamlı bir anlayış geliştirilmesine olanak sağlayabilir.

Zihinselleştirmenin gelişim süreci, doğumdan itibaren bir kapasite olarak var olmakla birlikte, bireyin sosyal çevresine bağlı olarak şekillenen dinamik bir etkileşim süreci olarak görülmektedir (Fonagy & Luyten, 2009). Erken dönemde, özellikle bağlanma ilişkilerinde ihmal veya istismara maruz kalma gibi travmatik deneyimlerin, zihinselleştirme kapasitesinde bozulmalara neden olduğu bilinmektedir (Borelli & ark., 2019; Luyten & Fonagy, 2019). Bu tür bozulmalar, önyargılı zihinselleştirme, hiper zihinselleştirme veya zihinselleştirmenin engellenmesi gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilmektedir.

Önyargılı zihinselleştirme, bireyin kendi veya başkalarının zihinsel durumlarına ilişkin taraflı ve hatalı yorumlar geliştirmesi olarak tanımlanabilir. Bu durum, bireyin gerçeklikten sapmasına ve yanlış varsayımlara dayalı davranışlar sergilemesine neden olabilir (Fonagy & Luyten, 2009). Hiper zihinselleştirme ise, bireyin diğer insanların zihinsel durumlarını gereğinden fazla analiz etmesi veya yorumlamasıdır. Bu süreçte birey, diğerlerinin duygusal ve bilişsel durumlarına aşırı odaklanarak gereksiz detaylara takılabilir ve bu durum, ilişkilerde yanlış anlamalara yol açabilir (Bateman & Fonagy, 2016). Örneğin, karşısındaki kişinin küçük bir mimik hareketini gereğinden fazla anlamlandırarak yanlış sonuçlar çıkarabilir (Fonagy & Target, 1997). Zihinselleştirmenin engellenmesi ise bireyin, kendi zihinsel durumlarını ya da diğerlerinin zihinsel durumlarını değerlendirme yetisini kısmen ya da tamamen kaybetmesi durumudur. Bu engellenme, genellikle yoğun duygusal uyarılma ya da travmatik olayların bir sonucu olarak ortaya çıkar (Borelli & ark., 2019). Bu durumdaki bireyler, başkalarının davranışlarını anlamakta ve ilişki kurmakta zorluk çekebilirler (Fonagy & Luyten, 2009). Bu bozulma türleri, bireyin zihinselleştirme kapasitesinin esnekliğini kaybettiği ve dengesiz bir zihinsel işleme sürecine girdiği durumları ifade etmektedir. Bu bağlamda, bozulmuş zihinselleştirme kapasitelerinin bireyin psikolojik işlevselliğini ve kişilerarası ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir (Fonagy & Luyten, 2018).

Zihinselleştirmenin çok boyutlu doğasını açıklayan Bateman ve Fonagy (2016), bu kapasiteyi dört boyut üzerinden ele almıştır: 1) otomatik ya da kontrollü, 2) ben ya da öteki odaklı,

3) içsel ya da dışsal odaklı ve 4) bilişsel ya da duygusal. Bu boyutlar, bireyin bağlama uygun bir şekilde zihinselleştirme stratejileri geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Ancak, bu boyutlar arasındaki denge bozulduğunda, zihinselleştirme kapasitesinde sorunlar ortaya çıkabilir ve bu durum, bireyin ruh sağlığını etkileyerek çeşitli psikopatolojilere zemin hazırlayabilir (Luyten & ark., 2020).

Bu bağlamda, zihinselleştirmenin nesnesi olan benlik ve öteki yönleri dikkat çekmektedir. Benlik ve öteki yönleri, zihinselleştirmenin bireyin kendi zihinsel durumlarını veya diğer insanların içsel deneyimlerini anlamasıyla ilişkilidir. Bu anlayış, örtük ve açık yönlerin birbiriyle nasıl etkileştiğini anlamak için önemlidir. Örtük ve açık yönler, zihinselleştirmenin otomatik (örtük) ve kontrollü (açık) süreçlerini tanımlamaktadır (Allen, Fonagy & Bateman, 2008). Bu süreçlerin dengesiz çalışmasının sonuçları, belirli psikopatolojilerde daha belirgin hale gelmektedir. Örneğin, sınırda kişilik bozukluğu olan bireyler, aldatici bir şekilde büyük bir içgörü ve empati izlenimi verebilirler. Ancak, bu kişilerde zihinselleştirmenin içsel, kontrollü ve bilişsel boyutlarından ziyade, dışsal, otomatik ve duygusal boyutlarının baskın olduğu görülmektedir. Bu durum, özellikle duygusal uyarılma anlarında belirginleşen bir dengesizliğe işaret etmektedir (Fonagy & Target, 2009). Bu örnek, zihinselleştirme boyutlarının dengesizliğinin bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisini somut bir şekilde göstermektedir.

Zihinselleştirmenin psikolojik sağlık ile olan bu yakın ilişkisi, konunun klinik ve teorik bağlamda önemini ortaya

koymaktadır. İlk araştırmalar, zihinselleştirme ile psikopatoloji arasındaki bağlantılara, özellikle zihinselleştirme bozukluklarının sınırdaki kişilik bozukluğu üzerindeki etkilerine odaklanmıştır (Fonagy ve Luyten, 2009). Bununla birlikte, daha sonraki çalışmalar, zihinselleştirme kapasitesindeki bozulmaların duygu dzenleme problemleri, ilişkisel zorluklar ve içselleştirme ile dışsallaştırma sorunlarının temelinde yer alabileceğini gstermiştir (Luyten & ark., 2020; Fonagy & Luyten, 2016; 2018). Araştırmalar ayrıca, gelişmiş bir zihinselleştirme kapasitesinin, ie ynelim bozuklukları (Bizzi & ark., 2019), depresif bozukluklar (Fischer-Kern & ark., 2013) ve dışa ynelim bozuklukları (Taubner & ark., 2013) gibi durumları olumsuz ynde yordadığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, zihinsel işlev bozuklukları, znel sıkıntı ve dūřuk adaptif işlevsellik gibi sorunlar da zihinselleştirme yetisindeki eksiklikler ile ilişkilendirilmektedir (Lyons-Ruth & ark., 2006; Katznelson, 2014). Ayrıca, zihinselleştirme temelli tedavilerin kişilerarası işlevselliği artırmada ve semptomları anlamlı derecede azaltmada etkili olduğu gsterilmiştir (Bateman & Fonagy, 1999; 2009).

Bu bağlamda, zihinselleştirme ile ilgili diğer psikolojik kavramların ayırt edilmesi önem taşımaktadır. Bu kavramlardan biri olan zihin kuramı, bireylerin diğer insanları değerlendirirken duygusal katılım olmaksızın bilişsel süreçlere odaklandığı bir anlayışı ifade etmektedir (Grska & Marszał, 2014). Zihin kuramı, gelişim ve bilişsel psikoloji alanlarında önemli bir yere sahipken, zihinselleştirme (mentalizasyon) daha dinamik ve ilişki odaklı bir süreçtir. Zihinselleřtirme, bağlanma teorisi ve nesne ilişkileri teorisine dayanan hem benliğe hem de diğerlerine

odaklanan bir mekanizmayı ifade etmektedir. Bu kavram, bireyin yakın ilişkilerde "burada ve şimdi" bağlamında işleyişini incelemeye yöneliktir (Jańczak, 2021). Araştırmalar, zihin kuramı ve zihinselleştirme arasındaki farklılıkları (Fossati & ark., 2018) vurgularken, bazı çalışmalar bu iki kavramın birbiri yerine kullanılabileceğini öne sürmektedir (Sharp & ark., 2011).

Zihinselleştirme ile ilişkili diğer önemli kavramlar arasında epistemik güven ve ebeveyn yansıtıcı işlevselliği yer almaktadır. Epistemik güven, bireyin başkalarından edindiği sosyal bilgilerin uygunluğu ve genellenebilirliğine olan güvenini ifade etmektedir (Fonagy & ark., 2017). Kişilik bozukluğu olan bireylerde görülen katılığın ardındaki temel faktörün derin bir epistemik güvensizlik olduğu ve bu güvensizliğin, duygusal uyarılma sırasında işlevsiz zihinselleştirme biçimlerine aşırı güvenilmesine neden olduğu öne sürülmektedir (Fonagy & Target, 2009).

Ebeveyn yansıtıcı işlevselliği ise ebeveynlerin kendi ve çocuklarının zihinsel durumlarına doğru anlamlar ve niyetler yükleme kapasitesini ifade etmektedir (Slade, 2005; Luyten & ark., 2017). Güvenli bağlanmanın, yalnızca annenin bağlanma güvenliğine değil, annenin kendi ebeveynleriyle olan ilişkisine dair psikolojik içgörüsüne bağlı olduğu belirtilmektedir (Fonagy, Steele & Steele, 1991). ‘Mentalizasyon’ kavramının ortaya çıktığı Londra Ebeveyn-Çocuk Çalışması’nda (Fonagy & ark., 1991, 1994), ebeveynin bebeğin düşünce ve duygularına yönelik duyarlılığının güvenli bağlanma ve çocukta daha az psikolojik zorluk ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Steele, Steele & Croft, 2008). Buna karşın, ebeveynin çocuğun ruhsal durumlarına yönelik ilgi eksikliği göstermesi, bağlanma güvensizliği ve artan

psikolojik zorluklarla ilişkilendirilmektedir (Camoirano, 2017). Bu bulgular, erken bağlanma deneyimlerinin, öz temsil ve duygu düzenleme süreçleri üzerindeki kritik etkisini vurgulamaktadır (Luyten & ark., 2019).

Sonuç olarak, zihinselleştirme ve ilişkili kavramlar, bireyin hem psikolojik hem de sosyal işlevselliği açısından büyük öneme sahiptir. Bu alandaki bulgular, klinik müdahalelerin geliştirilmesine ve ruh sağlığı alanında daha etkin yaklaşımlar oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Zihinselleştirmenin Ölçümü ve Değerlendirilmesi

Bir bireyin genel zihinselleştirme kapasitesini veya zihinselleştirme sorunlarının daha spesifik alanlarını değerlendirmek amacıyla literatürde çeşitli ölçüm araçları geliştirilmiştir. Mentalizasyon değerlendirme araçları incelendiğinde, literatürde üç temel yaklaşım öne çıkmaktadır.

Birinci yaklaşım, empatik kapasite ve duygusal zekâ gibi yapılarla mentalizasyonun sıklıkla birbirinin yerine kullanılmasıdır. Bu bağlamda, başlangıçta duygusal zekâ (Mayer-Salovey-Caruso Duygusal Zekâ Testi; Mayer & ark., 2002) ve empati (Empati Katsayısı, EQ; Baron-Cohen & Wheelwright, 2004) düzeylerini değerlendirmek için geliştirilen ölçümlerin, mentalizasyonu değerlendirmek için de kullanıldığı görülmektedir. Ancak, bu ölçümlerin bazı ortak noktalarına rağmen, mentalizasyonun tüm boyutlarını kapsama konusunda yetersiz olduğu vurgulanmaktadır (Dimitrijević & ark., 2018).

İkinci yaklaşım, mentalizasyon kapasitesini değerlendirmek için görüşmeye dayalı tekniklerin kullanımını

içermektedir. Bu tür yöntemler, ayrıntılı bir kodlama sistemi aracılığıyla bireylerin mentalizasyon kapasitelerinin puanlanmasını mümkün kılmaktadır (Rudden & ark., 2005). Ancak, bu yöntemler büyük örnekleme sahip nicel araştırmalar için ideal değildir (Dimitrijević & ark., 2018).

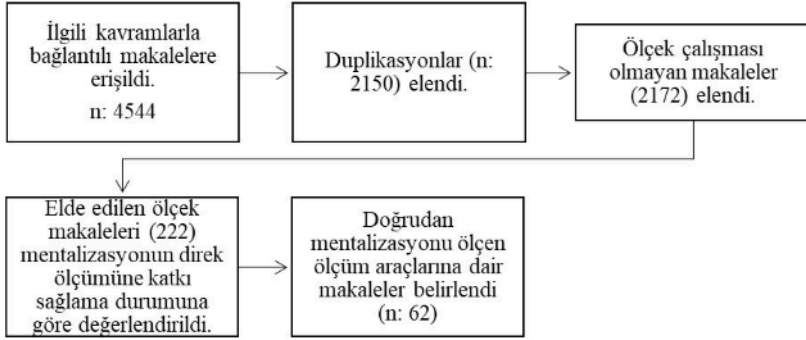
Üçüncü yaklaşım ise, öz bildirim ölçümlerini içermektedir. Özellikle büyük örneklerle kolay uygulanabilirliği nedeniyle bu yöntemler, mentalizasyon değerlendirme araçları arasında avantajlı bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, performansa dayalı yöntemler, öz bildirim ve görüşmeye dayalı tekniklerin arasında bir konumda yer alır. Bu yöntemlerden biri olan Sosyal Biliş Değerlendirme Filmi [Movie for the Assessment of Social Cognition (MASC)], karmaşık sosyal uyaranlar ve gerçek yaşam durumlarına yakınlıkları nedeniyle öz bildirim yöntemlerinden daha yüksek ekolojik geçerliliğe sahiptir (Dziobek & ark., 2006). Bu yöntem, bireylerin doğal bir bağlama yakın sosyal uyaranlara yanıt verirken, duygular ve ilişkiler hakkındaki temsillerini bilinçsizce aktive etmelerini sağlayabilir. Ayrıca, görev performansına duygusal bir katılım sağlamaları da mümkündür (Jańczak, 2018).

Bu üç farklı yaklaşım, mentalizasyon kapasitesinin değerlendirilmesinde birbirini tamamlayan yöntemler sunmakla birlikte, her birinin sınırlılıklarının dikkate alınması gerektiği açıktır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı ve örneklem büyüklüğü, en uygun yöntemin seçilmesinde belirleyici faktörler olacaktır.

İşlem

Bu çalışmada, “mentalizasyon, zihin kuramı, ebeveyn işlevselliği ve epistemik güven” kavramlarının değerlendirilmesine yönelik ölçek, anket ve ölçüm araçlarının literatürdeki kapsamını ve geçerliliğini incelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, PubMed, Web of Science ve Scopus veri tabanlarında, 'ölçüm', 'anket', 'ölçek', 'değerlendirme', 'öz bildirim' ve 'öz değerlendirme' terimlerini içeren bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir.

Tarama sürecinde, duplikasyon içeren çalışmalar, ölçek geliştirme veya geçerlik çalışması içermeyen makaleler ile mentalizasyonu doğrudan ölçmeyen yayınlar çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Elde edilen bulguların detaylı analizi sonucunda, mentalizasyon ve ilgili kavramları ölçmek için kullanılan 62 ölçüm aracı belirlenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1: Sistematik derleme için çalışma seçimi akış şeması

Bulgular

Literatür taraması sonucunda zihinselleştirme (mentalizasyon) kavramına yönelik geliştirilen ölçüm araçları, örneklem türü, ölçüm şekli ve madde sayısı gibi özellikleriyle birlikte Tablo 1’de sunulmuştur. Bulgular, zihinselleştirme kavramının farklı örneklem gruplarına göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bu araçlar, özbildirim ölçekleri, performans dayalı yöntemler, mülakat ve anlatısal kodlama sistemleri ile klinik değerlendirme ölçekleri gibi çeşitli yöntemleri kapsamaktadır.

Özbildirim ölçekleri arasında Yansıtıcı İşleyiş Ölçeği (Reflective Functioning Questionnaire; Fonagy & ark., 2016), Mental Durum Ölçeği (Mental State Task; Beaulieu-Pelletier & ark., 2013), Mentalizasyon Ölçeği (Mentalization Questionnaire; Hausberg & ark., 2012) ve Çok Boyutlu Zihinselleştirme Anketi (The Multidimensional Mentalizing Questionnaire (MMQ); Gori & ark., 2021) bulunmaktadır. Mentalizasyon Ölçeği’nin Türkçe adaptasyonu İlk (2024) tarafından ergen örneklem grubunda gerçekleştirilmiştir. Bu tür ölçekler, katılımcıların kendi zihinselleştirme kapasitelerini değerlendirmelerini sağlayarak doğrudan ve kolay uygulanabilir bir yöntem sunmaktadır.

Performansa dayalı yöntemlerde ise Gözlerden Zihin Okuma Testi (Reading the Mind in the Eyes Test – RMET; Baron-Cohen ve ark., 2001a) öne çıkmaktadır. Bu ölçek, Yıldırım ve ark. (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Anlatısal kodlama sistemleri arasında yer alan Yansıtıcı İşlev Ölçeği (Reflective Functioning Scale; Fonagy & ark., 1998), bireyin zihinselleştirme kapasitesini daha derinlemesine ve bağlamsal bir şekilde değerlendirmek için geliştirilmiştir ancak henüz Türkçe

geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Ayrıca Zihinselleştirme Dengesizlikleri Ölçeği (Mentalization Imbalances Scale; Gagliardini & ark., 2018) ve Zihinselleştirme Modları Ölçeği (Modes of Mentalization Scale; Gagliardini & Colli, 2019) klinisyenlerin değerlendirildiği ölçekler arasında yer almaktadır.

Zihinselleştirme ölçümüne yönelik araçlar aynı zamanda görsel, yazılı ve anlatsal materyallerle de desteklenmektedir. Örneğin, Kısa Mentalize Edilmiş Duygusallık Ölçeği (Brief-Mentalized Affectivity Scale – B-MAS; Greenberg & ark., 2021), öz bildirim yöntemiyle zihinselleştirme düzeylerini ölçerken; Kısa Hikaye Testi (Short Story Task; Dodel Feder, 2013), hikaye anlatımı yoluyla değerlendirme yapmaktadır. Bu materyallerden biri olan Gözlerden Zihin Okuma Testi Çocuk Formu (Eyes Test – Child Version; Baron-Cohen & ark., 2001b), Girli (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır ve çocukların zihinselleştirme becerilerini değerlendirmek için önemli bir ölçüm aracı olarak kullanılmaktadır. Bu araç, çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun şekilde düzenlenmiştir ve görsel uyaranlar kullanılarak zihinselleştirme becerilerinin ölçülmesini sağlamaktadır. Buna ek olarak Edinburgh Sosyal Biliş Testi (Edinburgh Social Cognition Test (ESCoT); Baksh & ark., 2018) gibi ölçüm araçlarında videoların da kullanıldığı görülmektedir. Edinburgh Sosyal Biliş Testi'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Tanrıverdi (2022) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Gençlerde ve yetişkinlerde zihinselleştirmenin farklı boyutlarını değerlendirmek için geniş bir yelpazede anlamlı şekilde doğrulanmış ölçüm araçları mevcuttur. Göz ifadelerinin

yer aldığı resimlere bakılarak zihinselleştirmenin ölçüldüğü Gözlerden Zihin Okuma Testi (Reading the Mind in the Eyes Test – RMET; Baron-Cohen & ark., 2001a), başlangıçta yetişkinler için geliştirilmiş bir ölçüm aracı olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra çocukların gelişim seviyelerine uygun hale getirilerek yeniden düzenlenmiş ve Gözlerden Zihin Okuma Testi Çocuk Formu (Eyes Test – Child Version; Baron-Cohen & ark., 2001b) oluşturulmuştur. Gözlerden Zihin Okuma Testi Çocuk Formu'nun Türkçe adaptasyon çalışması Girli (2014) tarafından yapılmıştır.

Ölçüm araçları içerisinde yalnızca çocuklara yönelik uygulamalar olduğu gibi, ebeveynin gözünden çocuğun değerlendirildiği ölçekler de bulunmaktadır. Çocuk Bağlanma Görüşmesi (Child Attachment Interview; Shmueli-Goetz, 2014], çocukların bağlanma özelliklerini değerlendiren bir araçtır. Buna ek olarak, Çocukların Sosyal Anlayış Ölçeği (Children's Social Understanding Scale; Tahiroğlu & ark., 2014), ebeveynlerin çocuklarının sosyal anlayış düzeylerini değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda hem ebeveyne hem de çocuğa uygulanarak birlikte değerlendirme imkânı sunan Çocuk Yansıtıcı İşlevsellik Ölçeği (Child Reflective Functioning Scale; Ensink, Target & Oandasan, 2013] de, ebeveyn-çocuk etkileşimlerini değerlendiren kapsamlı bir ölçüm aracı olarak dikkat çekmektedir.

Tüm bunlarla birlikte, yaş farkı gözetmeksizin hem ergenlere hem de yetişkinlere uygulanabilen ölçekler de bulunmaktadır. Örneğin, Zihin Kuramı Değerlendirme Ölçeği (Theory of Mind Assessment Scale – Th.o.m.a.s.; Bosco & ark.,

2016), geniş yaş aralığında uygulanabilir bir araç olarak zihinselleştirme becerilerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Bu ölçeklere ek olarak, araştırmacıların ve klinisyenlerin, belirli hasta popülasyonlarında tipik olarak görülen zihinselleştirme bozukluklarını değerlendirmelerine olanak tanıyan ölçüm araçları da bulunmaktadır. Travmatik beyin hasarı olan yetişkinler için Zihin Kuramının Bilgilendirici Değerlendirme Ölçeği (Informant Assessment Scale of ToM for Adults with Traumatic Brain Injury – IASToM-aTBI; Zhang & ark., 2016), travmatik beyin hasarı olan hastalar için geliştirilmiş spesifik bir ölçüm aracı olarak geliştirilmiştir. Gözlerden Zihin Okuma Testi Kısa Formu (Reading the Mind in the Eyes Test – Short Version; Chander & ark., 2020], özellikle zamanlama nedeniyle ölçümü tamamlamakta zorlanan yaşlı bireyler göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Benzer şekilde, Travma Yansıtıcı İşlevsellik Ölçeği (Trauma Reflective Functioning Scale; Ensink & ark., 2014), travmaya maruz kalmış bireylerin zihinselleştirme kapasitelerini değerlendirmek için geliştirilmiş bir başka önemli araçtır. Bu tür ölçüm araçları, klinik alanda spesifik zihinselleştirme bozukluklarının belirlenmesi ve değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Mentalizasyonun duygusal ve bilişsel boyutları açısından değerlendirildiğinde, çoğu ölçüm aracının zihinselleştirmenin her iki yönünü de ayrı ayrı ölçebildiği görülmektedir. Bu durum, zihinselleştirme becerilerinin daha detaylı ve kapsamlı bir şekilde incelenmesine olanak tanımaktadır. Örneğin, Metakognisyon Değerlendirme Ölçeği-Kısa Formu (Metacognition Assessment Scale-Abbreviated; Bröcker & ark., 2023), bilişsel ve duygusal

zihinselleştirme için ayrı alt ölçeklere sahiptir. Bu yapı, zihinselleştirme becerilerini hem bilişsel süreçler hem de duygusal işleyiş bağlamında değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Bunun yanı sıra, Mentalizasyon Ölçeği (Mentalization Questionnaire; Hausberg & ark., 2012), özellikle duygusal işleme için alt ölçekler içermesiyle dikkat çekmektedir. Bu ölçek, zihinselleştirmenin duygusal boyutuna odaklanarak, bireylerin duygu düzenleme ve duygusal farkındalık becerilerini değerlendirme imkânı sunmaktadır. Ayrıca, zihinselleştirmenin yalnızca duygusal yönünü ölçmeye odaklanan Mentalize Edilmiş Duygusallık Ölçeği (Mentalized Affectivity Scale; Greenberg & ark., 2017] geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Gör ve arkadaşları (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu ölçek, zihinselleştirilmiş duygulanım kavramına yoğunlaşarak, bireylerin duygusal süreçlerini zihinselleştirme bağlamında ele almaya ve değerlendirme yapmaya olanak sağlamaktadır.

Mentalizasyonun farklı boyutlarını ele alan ölçüm araçları arasında Zihinselleştirme Dengesizlikleri Ölçeği (Mentalization Imbalances Scale; Gagliardini & ark., 2018) ve Çok Boyutlu Zihinselleştirme Anketi (Multidimensional Mentalizing Questionnaire; Gori & ark., 2021) de yer almaktadır. Bu ölçekler, zihinselleştirmenin farklı boyutlarını ayrıntılı bir şekilde ele alarak, bireylerin zihinselleştirme becerilerinin hem bilişsel hem de duygusal boyutlarını kapsamlı bir şekilde ölçmeyi amaçlamaktadır. Zihinselleştirmenin boyutlarının farklı gruplar arasında çeşitli ölçümler kullanılarak incelenmesi, bu alandaki teorik ve pratik bilgilerin zenginleşmesine olanak tanımaktadır.

Örneđin, bu ölçekler, ruhsal bozuklukları (özellikle kişilik bozuklukları) olan bireylerde zihinselleştirme profillerine ilişkin hipotezlerin test edilmesine katkıda bulunabilir (Jańczak, 2021).

Sonuç olarak, zihinselleştirme kavramına yönelik ölçüm araçlarının çeşitliliği, bu alandaki teorik ve uygulamalı çalışmalara önemli katkılar sunmaktadır. Özellikle farklı yaş grupları ve klinik popülasyonlar arasında zihinselleştirme profillerinin belirlenmesi, hem psikoloji alanındaki bilgi birikimini genişletmekte hem de bu alandaki klinik uygulamaların daha etkin bir şekilde yürütülmesine olanak sağlamaktadır.

Tablo 1: Mentalizasyon Ölçümünde Kullanılan Ölçekler

Ölçek Adı	Yazar	Yıl	Örneklem	Ölçüm Şekli	Madde Sayısı
Attribution of Mental States Questionnaire	Miraglia & ark.	2023	Yetişkin	Öz bildirim	23
Balanced Index of Psychological Mindedness	Nyklicek & Denollet	2009	Yetişkin	Öz bildirim	14
Body Image Control in Photos Questionnaire (BICQ)	Pelosi, Zorzi & Corsano	2014	Yetişkin	Öz bildirim	27
Brief-Mentalized Affectivity Scale (B-MAS)	Greenberg & ark.	2021	Yetişkin	Öz bildirim	12
Brief Reflective Functioning Interview	Rudden & ark.	2005	Ebeveyn	Öz bildirim	10
Certainty About Mental States Questionnaire (CAMSQ)	Muller, Wendt & Zimmermann	2023	Yetişkin	Öz bildirim	20
Child Attachment Interview (CAI)	Target & ark.	1998	Çocuk	Öz bildirim	19
Child Reflective Functioning Scale (CRFS)	Ensink, Target & Oandasan	2013	Çocuk ve anne	Öz bildirim	15

*Tablo 1: Mentalizasyon Ölçümünde Kullanılan Ölçekler
(Devamı)*

Ölçek Adı	Yazar	Yıl	Örnekleme	Ölçüm Şekli	Madde Sayısı
Children's Social Understanding Scale	Tahiroğlu & ark.	2014	Ebeveyn	Öz bildirim	18
Computer-Based RMET	Galindo-Adana & ark.	2020	Yetişkin	Bilgisayar temelli	28
Edinburgh Social Cognition Test (ESCoT)	Baksh & ark.	2018	Yetişkin	Öz bildirim	11 video
Empathy and Theory of Mind Scale	Wang & Wang	2015	Ebeveyn	Öz bildirim	17
EmpaToM	Kanske & ark.	2015	Yetişkin	Bilgisayar temelli	240 video
Epistemic Trust, Mistrust and Credulity Questionnaire (ETMCQ)	Campbell & ark.	2021	Yetişkin	Öz bildirim	14
Eyes Test-Child Version	Baron-Cohen & ark.	2001	Çocuk	Bilgisayar temelli	28 fotoğraf
Failure to Mentalize Trauma Questionnaire (FMTQ)	Berthelot & ark.	2022	Yetişkin	Öz bildirim	29
Four-Item Mentalising Index	Clutterback & ark.	2021	Yetişkin	Öz bildirim	4
Geneva Social Cognition Scale (GeSoCS)	Martory & ark.	2016	Yetişkin	Öz bildirim	30 hikaye
Movie for the Assessment of Social Cognition (MASC)	Dziobek & ark.	2006	Yetişkin	Video temelli	15 dak. film - 45 soru

*Tablo 1: Mentalizasyon Ölçümünde Kullanılan Ölçekler
(Devamı)*

Ölçek Adı	Yazar	Yıl	Örneklem	Ölçüm Şekli	Madde Sayısı
Informant Assessment Scale of ToM for adults (IASToM-aTBI)	Zhang & ark.	2015	Yetişkin (Travmatik beyin hasarı)	Öz bildirim	44
Interactive Mentalizing Questionnaire	Wu, Fung & Mobbs	2021	Yetişkin	Öz bildirim	20
Knowledge Application of MBT Questionnaire (KAQ)	Williams & ark.	2017	Yetişkin (Klinisyen)	Öz bildirim	20
Mental-Physical Verb Norms (MPVN)	Orr & Gilead	2022	Yetişkin	Öz bildirim	250 fiil ifadesi
Mental States Task	Beaulieu-Pelletier, Bouchard & Philippe	2013	Yetişkin	Öz bildirim	24
Mentalization-Based Treatment Adherence and Competence Scale (MBT-ACS)	Karterud & ark.	2013	Yetişkin	Öz bildirim	17
Mentalization Breakdown Interview	Ulvestad & ark.	2033	Yetişkin	Öz bildirim	32
Mentalization Imbalances Scale	Gagliardini & ark.	2018	Yetişkin	Öz bildirim	22
Mentalization Questionnaire	Hausberg & ark.	2012	Yetişkin	Öz bildirim	15

*Tablo 1: Mentalizasyon Ölçümünde Kullanılan Ölçekler
(Devamı)*

Ölçek Adı	Yazar	Yıl	Örneklem	Ölçüm Şekli	Madde Sayısı
Mentalization Questionnaire-6 Short Scale	Riedl & ark.	2022	Yetişkin	Öz bildirim	6
Mentalization Scale (MentS)	Dimitrijevic & ark.	2018	Yetişkin	Öz bildirim	28
Mentalization Scale-12 (MentS-12)	Stefana, Jolic Marjanovic & Dimitrijevic	2024	Yetişkin	Öz bildirim	12
Mentalized Affectivity Scale (MAS)	Greenberg & ark.	2017	Yetişkin	Öz bildirim	60
Mentalizing Emotions Questionnaire	Kasper & ark.	2024	Yetişkin	Öz bildirim	16
Mentalizing Values Scale	Aival-Naveh & ark.	2022	Yetişkin	Öz bildirim	12
Metacognition Assessment Scale	Semerari & ark.	2003	Yetişkin	Öz bildirim	40
Metacognition Assessment Scale-Abbreviated	Bröcker & ark.	2023	Yetişkin	Öz bildirim	30
Metacognition Self Assessment Scale	Pedone & ark.	2017	Yetişkin	Öz bildirim	18
Modes of Mentalization Scale (MMS)	Gagliardini & Colli	2019	Yetişkin (Klinisyen)	Öz bildirim	24

*Tablo 1: Mentalizasyon Ölçümünde Kullanılan Ölçekler
(Devamı)*

Ölçek Adı	Yazar	Yıl	Örneklem	Ölçüm Şekli	Madde Sayısı
Multidimensional Mentalizing Questionnaire (MMQ)	Gori & ark.	2021	Yetişkin	Öz bildirim	33
Parent Development Interview (PDI)	Aber & ark.	1985	Ebeveyn	Öz bildirim	45
Parental Development Interview – Revised (PDI – RF)	Slade & ark.	2004	Ebeveyn	Öz bildirim	45
Parental Reflective Functioning Questionnaire	Luyten & ark.	2017	Ebeveyn	Öz bildirim	18
Prenatal Parental Reflective Functioning Questionnaire (P-PRFQ)	Marjukko & ark.	2015	Ebeveyn	Öz bildirim	14
Perceptions of Children’s Theory of Mind Measure – Experimental Version (PCToMM-E)	Hutchins & ark.	2008	Ebeveyn	Öz bildirim	36
Preschool Theory of Mind Assessment (ToMA-P)	Fu & ark.	2024	Çocuklar	Öz bildirim	14

*Tablo 1: Mentalizasyon Ölçümünde Kullanılan Ölçekler
(Devamı)*

Ölçek Adı	Yazar	Yıl	Örneklem	Ölçüm Şekli	Madde Sayısı
Reading the Mind in the Eyes Test (RMET)	Baron-Cohen & ark.	2001	Yetişkin	Öz bildirim	36
Reading the Mind in the Eyes Test (RMET)-Short Version	Chander & ark.	2020	Yetişkin (Yaşlı)	Öz bildirim	21
Reflective Functioning Scale	Fonagy & ark.	1998	Yetişkin	Öz bildirim	Kodlama sistemi
Reflective Functioning Questionnaire	Fonagy & ark.	2016	Yetişkin	Öz bildirim	8
Self-Rated Mentalization Questionnaire	Se-mi Park & Nam-un Jeong	2019	Yetişkin	Öz bildirim	25
Short Story Task	Dodell-Feder	2013	Yetişkin	Öz bildirim	Okuma metni ve 14 soru
Social Attribution Task-Multiple Choice (SAT-MC)	Heider & Simmel	1950	Yetişkin	Öz bildirim	64 sn animasyon ve 19 soru
Social Attribution Task – Multiple Choice – Alternate Version (SAT-MC-II)	Johannesen & ark.	2013	Yetişkin	Öz bildirim	64 sn animasyon ve 19 soru

*Tablo 1: Mentalizasyon Ölçümünde Kullanılan Ölçekler
(Devamı)*

Ölçek Adı	Yazar	Yıl	Örneklem	Ölçüm Şekli	Madde Sayısı
Social Attribution Test – Multiple Choice – Alternate Version (SAT-MC-II)	Johannesen & ark.	2013	Yetişkin	Öz bildirim	64 sn animasyon ve 19 soru
Social Shapes Test (SST)	Brown & ark.	2019	Yetişkin	Video temelli	10 dakika ve 23 madde
Theory of Mind Scale	Wellman & Liu	2004	Çocuk	Görev temelli	7 görev
Theory of Mind Assessment Scale (Th.o.m.a.s.)	Bosco & ark.	2016	Ergen-Yetişkin	Öz bildirim	37 açık uçlu
Theory of Mind Inventory -2	Hutchins, Prelock & Bonazinga-Bouyea	2014	Bakımveren	Öz bildirim	60
Theory of Mind Inventory: Self Report – Adult (ToMI: SR- Adult)	Hutchins & ark.	2021	Yetişkin	Öz bildirim	60
Trauma Reflective Functioning Scale	Ensink & ark.	2014	Yetişkin	Öz bildirim	18
Verbal Stories Theory of Mind Measure	Kosmidis & ark.	2011	Yetişkin		6 kısa hikaye
Virtual Assessment of Mentalizing Ability (VAMA)	Canty & ark.	2017	Yetişkin	Video temelli	12 video

Tartışma

Zihinselleştirme (mentalizasyon), bireyin hem kendi hem de başkalarının zihinsel süreçlerini anlaması ve bu süreçlerin davranışlar üzerindeki etkilerini fark etmesi anlamına gelen

önemli bir kavramdır. Psikanalitik teoriye dayanan bu kavram, duygu düzenleme, empati ve benlik gelişimi gibi temel süreçlerin anlaşılmasında kritik bir rol oynamaktadır (Fonagy ve Target, 1997). Bununla birlikte, zihinselleştirmenin yalnızca bir teorik kavram olarak ele alınması değil, aynı zamanda ölçülebilir hale getirilmesi hem bilimsel çalışmaların ilerlemesi hem de klinik uygulamaların geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, zihinselleştirme kapasitesinin ölçüm araçlarıyla değerlendirilebilir olması, bireylerin zihinsel süreçlerini anlamada farklı bağlamlara özgü yaklaşımlar sunmaktadır.

Zihinselleştirme, sadece teorik bir kavram olmanın ötesinde, psikolojinin çeşitli alt dallarında da uygulama alanı bulmaktadır. Örneğin, gelişim psikolojisi (Fonagy ve Target, 1997) ve nöropsikoloji (Schore, 2003) alanlarında zihinselleştirme, bireyin bilişsel ve duygusal süreçlerini anlamlandırmada önemli bir perspektif sağlamaktadır. Ayrıca, bu kavram, sınırda kişilik bozukluğu olan bireylerin kişilerarası ilişkilerinde sağlıklı bir denge kurmasını amaçlayan mentalizasyon temelli terapilerin (MBT) temelini oluşturmaktadır (Bateman ve Fonagy, 2004). Bu açıdan zihinselleştirmenin ölçülebilir hale getirilmesi, bireyin zihinsel süreçleri arasındaki potansiyel dengesizliklerin ve bu dengesizliklerin belirli bağlamlarda nasıl ortaya çıktığının değerlendirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Bateman ve Fonagy, 2019). Dolayısıyla, zihinselleştirme kavramının ölçümüne yönelik araçların geliştirilmesi hem teorik hem de uygulamalı çalışmalarda farklı yaklaşımların gelişmesine olanak sağlayacaktır.

Mevcut çalışmada, zihinselleştirme kavramının farklı perspektifler ve bağlamlarda kullanılan ölçüm araçları incelenmiştir. Öz bildirim ölçekleri (Beaulieu-Pelletier, Bouchard ve Philippe, 2013; Fonagy ve ark., 2016; Gori ve ark., 2021; Hausberg ve ark., 2012), performans temelli yöntemler (Baron-Cohen ve ark., 2001a), mülakat ve anlatısal kodlama sistemleri (Fonagy ve ark., 1998) ve klinisyen değerlendirmelerine yönelik ölçeklerin (Gagliardini ve ark., 2018; Gagliardini ve Colli, 2019) örneklemeden elde edilen verilere göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Ayrıca, ölçüm araçlarında ölçek maddeleri (Greenberg ve ark., 2021), hikâyeler (Dodel Feder, 2013), fotoğraflar (Baron-Cohen ve ark., 2001b) ve videolar (Baksh ve ark., 2018) gibi çeşitli materyaller kullanılarak bu araçların geliştirildiği görülmektedir. Bu bulgular, zihinselleştirme ölçümünde kullanılan yöntemlerin çeşitliliğini ve bu çeşitliliğin kavramın kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağladığı söylenebilir.

Farklı yaş gruplarına yönelik ölçüm araçlarının geliştirilmesi, zihinselleştirme kapasitesinin geniş bir demografik yelpazede değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Çocuklar için geliştirilmiş ölçüm araçları (Ensink, Target ve Oandasan, 2013; Shmueli-Goetz, 2014; Tahiroğlu ve ark., 2014), ebeveynlerin değerlendirmelerine dayalı ölçekler (Ensink, Target ve Oandasan, 2013; Tahiroğlu ve ark., 2014), yetişkinlere yönelik ölçekler (Bosco ve ark., 2016) ve yaşlı bireyler için tasarlanmış ölçekler (Chander ve ark., 2020), zihinselleştirmenin farklı yaş gruplarında nasıl ortaya çıktığını anlamada önemli araçlar sunmaktadır. Bunun yanı sıra, travmatik beyin hasarı gibi özel

popülasyonlara yönelik ölçekler (Zhang ve ark., 2016) ve travma sonrası zihinselleştirme kapasitelerini ölçen araçlar (Ensink ve ark., 2015), kavramın uygulanabilirliğini ve test edilebilirliğini artırmaktadır.

Zihinselleştirmenin duygusal ve bilişsel boyutlarını ölçen araçların geliştirilmesi, bu kapasitenin daha detaylı bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Hem duygusal hem de bilişsel boyutları birlikte ele alan ölçekler (Bröcker ve ark., 2023) ile yalnızca duygusal boyuta odaklanan araçlar (Greenberg ve ark., 2017; Hausberg ve ark., 2012), zihinselleştirme süreçlerinin farklı yönlerini anlamak için önemli katkılar sunmaktadır. Zihinselleştirmenin boyutlarını ayrı ayrı ele alan ölçekler de (Gagliardini ve ark., 2018; Gori ve ark., 2021) kavramın daha geniş alanda ölçülebilmesini mümkün kılmaktadır.

Ayrıca, video temelli yöntemler gibi gerçek yaşam durumlarına daha yakın sosyal uyaranlar kullanan araçlar (Dziobek ve ark., 2006), ekolojik geçerliliği artırarak öz bildirim ölçeklerinden daha geçerli sonuçlar sağlayabilmektedir. Bu yöntemler nötr karakterlerin zihinlerinin (deneğin yakın bir ilişki içinde olmadığı, ancak bir dereceye kadar özdeşleşebileceği kişilerin zihni) zihinselleştirilmesini test eder. Bu nedenle, bu zihinselleştirmenin yakın bir kişilerarası ilişki veya yüksek uyarılma bağlamında ölçüldüğü sonucuna varılamamasıyla birlikte öz bildirime dayalı yaklaşımlardan ekolojik olarak daha doğru olduğu düşünülmektedir. Bu tür yöntemlerin geliştirilmesi, bireylerin zihinselleştirme kapasitelerini daha doğal bağlamlarda değerlendirme olanağı sunmaktadır.

Türkçe adaptasyon, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış bazı zihinselleştirme ölçüm araçlarının bulunması (Girli, 2014; İlk ve Bilge, 2024; Tahiroğlu & Yağmurlu, 2014; Tanrıverdi, 2022; Yıldırım ve ark., 2011), bu alanda önemli bir başlangıç sağlamaktadır. Bununla birlikte, özellikle klinik popülasyonlarda kullanılmak üzere kısa formlar veya video temelli yöntemlerin Türkçe'ye adaptasyonu büyük bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Türk toplumu örneğinde gerçekleştirilecek çalışmalar, kültürel farklılıkların zihinselleştirme üzerindeki etkilerini anlamaya katkıda bulunacaktır. Bu süreç hem teorik bilginin genişletilmesine hem de klinik uygulamalarda kültüre özgü yaklaşımların geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

Sonuç olarak, zihinselleştirme ölçüm araçlarının çeşitliliği ve bu araçların farklı bağlamlarda kullanımı, zihinselleştirme kavramının kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Teknolojik yeniliklerle desteklenen yeni ölçüm araçlarının geliştirilmesi ve bu araçların Türkçe'ye uyarlanması hem araştırmacılar hem de klinisyenler için önemli bir kaynak oluşturacaktır. Zihinselleştirme ölçümlerinin daha geniş bir perspektifte ele alınması, bu kavramın psikopatoloji ve kişilerarası ilişkilerle bağlantılarının daha derinlemesine incelenmesini mümkün kılacaktır.

Sonuç

Bu sistematik derleme çalışmasında, doğrudan zihinselleştirme (mentalizasyon) kavramını ölçen toplam 62 farklı ölçüm aracına ulaşılmıştır. Bu araçlar, örneklem grubu,

ölçüm şekli, kullanılan materyaller ve madde sayısı açısından karşılaştırılmıştır. Bulgular, zihinselleştirme ölçüm araçlarının farklı bağlamlarda kullanılabilirliğini ve her bir yöntemin avantajlarını ortaya koymaktadır.

Araştırmada, öz bildirim ölçeklerinin yaygın kullanımı yanında performans temelli yöntemlerin ekolojik geçerliliği artırma potansiyeline dikkat çekilmiştir. Özellikle, video temelli ve doğal uyaranlara dayalı araçların zihinselleştirme becerilerini ölçmede daha etkili olabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca, belirli yaş gruplarına ve klinik popülasyonlara yönelik geliştirilen ölçeklerin, zihinselleştirme süreçlerinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkı sağladığı görülmektedir.

Sonuç olarak, zihinselleştirme ölçüm araçlarının Türkçe'ye adaptasyonu ve Türk toplumu örneğinde kültürel uyarlamaları üzerine yapılacak çalışmalar, bu alandaki araştırmaların daha ileri taşınmasını sağlayacaktır. Özellikle, kısa formlar ve video temelli yöntemlerin adaptasyonu, zihinselleştirme ile ilgili araştırmalarda yenilikçi ve uygulanabilir yöntemler sunacaktır. Bu gelişmeler, zihinselleştirmenin psikopatolojiyle ilişkisini daha derinlemesine incelemeye olanak tanıyacaktır.

Kaynakça

Aber, J., Slade, A., Berger, B., Bresgi, I., & Kaplan, M. (1985). *The parent development interview: Interview protocol*. Unpublished manuscript: New York: Barnard College, Columbia University.

Aival-Naveh, E., Rothschild-Yakar, L., Park, J., & Kurman, J. (2022). The value of thinking about feelings across cultures: a preliminary investigation of the mentalizing values scale. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 53(3-4), 362-379.

Allen, J. G., Fonagy, P., & Bateman, A. W. (2008). *Mentalizing in clinical practice*. (First edit). Arlington: American Psychiatric Publishing.

Baksh, R. A., Abrahams, S., Auyeung, B., & MacPherson, S. E. (2018). The Edinburgh Social Cognition Test (ESCoT): Examining the effects of age on a new measure of theory of mind and social norm understanding. *PLoS one*, 13(4), e0195818.

Baron-Cohen, S. & Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient: an investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of autism and developmental disorders*, 34, 163-175.

Baron-Cohen, S., Wheelwright, S., Hill, J., Raste, Y., & Plumb, I. (2001a). The "Reading the Mind in the Eyes" Test revised version: a study with normal adults, and adults with Asperger syndrome or high-functioning autism. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 42(2), 241-251.

Baron-Cohen, S., Wheelwright, S., Spong, A., Scahill, V., & Lawson, J. (2001b). Are intuitive physics and intuitive psychology independent? A test with children with Asperger Syndrome. *Journal of developmental and learning disorders*, 5(1), 47-78.

Bateman, A., & Fonagy, P. (1999). Effectiveness of partial hospitalization in the treatment of borderline personality disorder: a randomized controlled trial. *American journal of Psychiatry*, 156(10), 1563-1569.

Bateman, A., & Fonagy, P. (2010). Mentalization based treatment for borderline personality disorder. *World psychiatry*, 9(1), 11.

Bateman, A., & Fonagy, P. (2008). 8-year follow-up of patients treated for borderline personality disorder: mentalization-based treatment versus treatment as usual. *American Journal of Psychiatry*, 165(5), 631-638.

Bateman, A., & Fonagy, P. (2009). Randomized controlled trial of outpatient mentalization-based treatment versus structured clinical management for borderline personality disorder. *American journal of Psychiatry*, 166(12), 1355-1364.

Bateman, A., & Fonagy, P. (2016). *Mentalization-based treatment for personality disorders: A practical guide*. New York: OUP Oxford.

Bateman, A. W., & Fonagy, P. (Eds.). (2019). *Handbook of mentalizing in mental health practice*. Arlington: American Psychiatric Pub.

Beaulieu-Pelletier, G., Bouchard, M. A., & Philippe, F. L. (2013). Mental States Task (MST): Development, validation, and correlates of a self-report measure of mentalization. *Journal of clinical psychology, 69*(7), 671-695.

Berthelot, N., Savard, C., Lemieux, R., Garon-Bissonnette, J., Ensink, K., & Godbout, N. (2022). Development and validation of a self-report measure assessing failures in the mentalization of trauma and adverse relationships. *Child Abuse Negl, 128*, 105017. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105017>

Bizzi, F., Ensink, K., Borelli, J. L., Mora, S. C., & Cavanna, D. (2019). Attachment and reflective functioning in children with somatic symptom disorders and disruptive behavior disorders. *European Child & Adolescent Psychiatry, 28*, 705-717.

Borelli, J. L., Sohn, L., Wang, B. A., Hong, K., DeCoste, C., & Suchman, N. E. (2019). Therapist–client language matching: Initial promise as a measure of therapist–client relationship quality. *Psychoanalytic Psychology, 36*(1), 9.

Bosco, F. M., Gabbatore, I., Tirassa, M., & Testa, S. (2016). Psychometric properties of the Theory of Mind Assessment Scale in a sample of adolescents and adults. *Frontiers in psychology, 7*, 166413.

Brown, M. I., Ratajska, A., Hughes, S. L., Fishman, J. B., Huerta, E., & Chabris, C. F. (2019). The social shapes test: A new measure of social intelligence, mentalizing, and theory of mind. *Personality and Individual Differences, 143*, 107-117.

Camoirano, A. (2017). Mentalizing makes parenting work: A review about parental reflective functioning and clinical interventions to improve it. *Frontiers in psychology, 8*, 244245.

Campbell, C., Tanzer, M., Saunders, R., Booker, T., Allison, E., Li, E., ... & Fonagy, P. (2021). Development and validation of a self-report measure of epistemic trust. *PLoS one, 16*(4), e0250264.

Canty, A. L., Neumann, D. L., Fleming, J., & Shum, D. H. (2017). Evaluation of a newly developed measure of theory of mind: The virtual assessment of mentalising ability. *Neuropsychological Rehabilitation, 27*(5), 834-870.

Chander, R. J., Grainger, S. A., Crawford, J. D., Mather, K. A., Numbers, K., Cleary, R., ... & Sachdev, P. S. (2020). Development of a short-form version of the Reading the Mind in the Eyes Test for assessing theory of mind in older adults. *International journal of geriatric psychiatry, 35*(11), 1322-1330.

Choi-Kain, L. W., & Gunderson, J. G. (2008). Mentalization: Ontogeny, assessment, and application in the treatment of borderline personality disorder. *American Journal of Psychiatry, 165*(9), 1127-1135.

Dimitrijević, A., Hanak, N., Altaras Dimitrijević, A., & Jolić Marjanović, Z. (2018). The Mentalization Scale (MentS): A self-report measure for the assessment of mentalizing capacity. *Journal of personality assessment, 100*(3), 268-280.

Dodell-Feder, D., Lincoln, S. H., Coulson, J. P., & Hooker, C. I. (2013). Using fiction to assess mental state understanding: a new task for assessing theory of mind in adults. *PloS one*, *8*(11), e81279.

Dziobek, I., Fleck, S., Kalbe, E., Rogers, K., Hassenstab, J., Brand, M., Kessler, J., Woike, J. K., Wolf, O. T., & Convit, A. (2006). Introducing MASC: a movie for the assessment of social cognition. *Journal of autism and developmental disorders*, *36*(5), 623–636. <https://doi.org/10.1007/s10803-006-0107-0>

Ensink, K., Target, M., & Oandasan, C. (2013). Child reflective functioning scale scoring manual: For application to the Child Attachment Interview. Unpublished manuscript, London, UK: Anna Freud Centre - University College London

Ensink, K., Normandin, L., Target, M., Fonagy, P., Sabourin, S., & Berthelot, N. (2015). Mentalization in children and mothers in the context of trauma: An initial study of the validity of the Child Reflective Functioning Scale. *The British journal of developmental psychology*, *33*(2), 203–217.

Fonagy, P., & Luyten, P. (2009). A developmental, mentalization-based approach to the understanding and treatment of borderline personality disorder. *Development and psychopathology*, *21*(4), 1355-1381.

Fonagy, P., Luyten, P., Moulton-Perkins, A., Lee, Y. W., Warren, F., Howard, S., ... & Lowyck, B. (2016). Development and validation of a self-report measure of mentalizing: The reflective functioning questionnaire. *PloS one*, *11*(7), e0158678.

Fonagy, P., Steele, H., & Steele, M. (1991). Maternal representations of attachment during pregnancy predict the organization of infant-mother attachment at one year of age. *Child development*, 62(5), 891-905.

Fonagy, P., Steele, M., Steele, H., Moran, G. S., & Higgitt, A. C. (1991). The capacity for understanding mental states: The reflective self in parent and child and its significance for security of attachment. *Infant mental health journal*, 12(3), 201-218.

Fonagy, P., & Target, M. (1997). Attachment and reflective function: Their role in self-organization. *Development and psychopathology*, 9(4), 679-700.

Fonagy, P., Target, M., Steele, H., & Steele, M. (1998). *Reflective-functioning manual version 5 for application to adult attachment interviews*. University College London

Fossati, A., Borroni, S., Dziobek, I., Fonagy, P., & Somma, A. (2018). Thinking about assessment: Further evidence of the validity of the Movie for the Assessment of Social Cognition as a measure of mentalistic abilities. *Psychoanalytic Psychology*, 35(1), 127.

Fu, I. N., Chen, C. T., Chen, K. L., Liu, M. R., & Hsieh, C. L. (2024). Development and validation of the newly developed Preschool Theory of Mind Assessment (ToMA-P). *Frontiers in Psychology*, 15, 1274204.

Gagliardini, G., & Colli, A. (2019). Assessing mentalization: Development and preliminary validation of the

Modes of Mentalization Scale. *Psychoanalytic Psychology*, 36(3), 249.

Gagliardini, G., Gullo, S., Caverzasi, E., Boldrini, A., Blasi, S., & Colli, A.. (2018). Assessing mentalization in psychotherapy: first validation of the Mentalization Imbalances Scale. *Research in Psychotherapy: Psychopathology, Process and Outcome*, 21(3). <https://doi.org/10.4081/ripppo.2018.339>

Galindo-Aldana, G., Morán, A. L., Torres-González, C., Cabero, L., & Meza-Kubo, V. (2020). Computer-Based Neuropsychological Theory of Mind Assessment: A Validation Study. In *Engineering Psychology and Cognitive Ergonomics. Mental Workload, Human Physiology, and Human Energy: 17th International Conference, EPCE 2020, Held as Part of the 22nd HCI International Conference, HCII 2020, Copenhagen, Denmark, July 19–24, 2020, Proceedings, Part I 22* (pp. 141-149). Springer International Publishing.

Girli, A. (2014). Psychometric Properties of the Turkish Child and Adult Form of “Reading the Mind in the Eyes Test”. *Psychology*, 5, 1321-1337.

Gori, A., Arcioni, A., Topino, E., Craparo, G., & Lauro Grotto, R. (2021). Development of a new measure for assessing mentalizing: The multidimensional mentalizing questionnaire (MMQ). *Journal of Personalized Medicine*, 11(4), 305.

Górska, D., & Marszał, M. (2014). Mentalizacja i teoria umysłu w organizacji osobowości borderline--różnice pomiędzy afektywnymi i poznawczymi aspektami poznania społecznego w patologii emocjonalnej [Mentalization and theory of mind in

borderline personality organization: exploring the differences between affective and cognitive aspects of social cognition in emotional pathology]. *Psychiatria polska*, 48(3), 503–513.

Gör, N., Şenkal Ertürk, İ., Kaynar, G., & Alaluf, R., (2021). *Psychometric properties of a Turkish version of the Mentalized Affectivity Scale*. 32nd International Congress of Psychology, Prag, Czech Republic.

Greenberg, D. M., Kolasi, J., Hegsted, C. P., Berkowitz, Y., & Jurist, E. L. (2017). Mentalized affectivity: A new model and assessment of emotion regulation. *PloS one*, 12(10), e0185264.

Greenberg, D. M., Rudenstine, S., Alaluf, R., & Jurist, E. L. (2021). Development and validation of the Brief-Mentalized Affectivity Scale: Evidence from cross-sectional online data and an urban community-based mental health clinic. *Journal of Clinical Psychology*, 77(11), 2638-2652.

Hausberg, M. C., Schulz, H., Piegler, T., Happach, C. G., Klöpffer, M., Brütt, A. L., ... & Andreas, S. (2012). Is a self-rated instrument appropriate to assess mentalization in patients with mental disorders? Development and first validation of the Mentalization Questionnaire (MZQ). *Psychotherapy Research*, 22(6), 699-709.

Heider, F., & Simmel, M. (1944) An experimental study in apparent behavior. *The American Journal of Psychology*, 57, 243-259.

Hutchins, T. L., Bonazinga, L. A., Prelock, P. A., & Taylor, R. S. (2008). Beyond false beliefs: The development and

psychometric evaluation of the Perceptions of Children's Theory of Mind Measure—Experimental Version (PCToMM-E). *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 38, 143-155.

Hutchins, T. L., Lewis, L., Prelock, P. A., & Brien, A. (2021). The Development and Preliminary Psychometric Evaluation of the Theory of Mind Inventory: Self Report—Adult (ToMI: SR-Adult). *Journal of autism and developmental disorders*, 51, 1839-1851.

Hutchins, T. L., Prelock, P. A., & Bonazinga, L. (2012). Psychometric evaluation of the Theory of Mind Inventory (ToMI): A study of typically developing children and children with autism spectrum disorder. *Journal of autism and developmental disorders*, 42, 327-341.

İlk, G. & Bilge, Y. (2024). Mentalizasyon Ölçeği'nin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 8(15), 67-82.

Jańczak, M. (2018). Mentalization in borderline individuals: An attempt to integrate contradictory research results. *Current Issues in Personality Psychology*, 6(4), 266-278.

Jańczak, M. O. (2021). What's on your mind. *WPiK Open Access*, 10, 978-83.

Johannesen, J. K., Fiszdon, J. M., Weinstein, A., Ciosek, D., & Bell, M. D. (2018). The Social Attribution Task-Multiple Choice (SAT-MC): Psychometric comparison with social

cognitive measures for schizophrenia research. *Psychiatry Research*, 262, 154-161.

Kanske, P., Böckler, A., Trautwein, F. M., & Singer, T. (2015). Dissecting the social brain: Introducing the EmpaToM to reveal distinct neural networks and brain-behavior relations for empathy and Theory of Mind. *NeuroImage*, 122, 6-19.

Karterud, S., Pedersen, G., Engen, M., Johansen, M. S., Johansson, P. N., Schlüter, C., Urnes, O., Wilberg, T., & Bateman, A. W. (2013). The MBT Adherence and Competence Scale (MBT-ACS): development, structure and reliability. *Psychotherapy research : journal of the Society for Psychotherapy Research*, 23(6), 705-717. <https://doi.org/10.1080/10503307.2012.708795>

Kasper, L. A., Hauschild, S., Berning, A., Holl, J., & Taubner, S. (2024). Development and validation of the Mentalizing Emotions Questionnaire: A self-report measure for mentalizing emotions of the self and other. *Plos one*, 19(5), e0300984.

Katznelson, H. (2014). Reflective functioning: A review. *Clinical psychology review*, 34(2), 107-117.

Katznelson, I. (2013). *Fear itself: The new deal and the origins of our time*. WW Norton & Company.

Kemps, S. J., & Kooiman, C. G. (2015). Measuring mentalization: an attempt using the Reflective Functioning Rating Scale. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 57(9), 645-655.

Kosmidis, M. H., Giannakou, M., Garyfallos, G., Kiosseoglou, G., & Bozikas, V. P. (2011). The impact of impaired “theory of mind” on social interactions in schizophrenia. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 17(3), 511-521.

Luyten, P., Campbell, C., Allison, E., & Fonagy, P. (2020). The mentalizing approach to psychopathology: State of the art and future directions. *Annual review of clinical psychology*, 16, 297-325.

Luyten, P., Malcorps, S., Fonagy, P., & Ensink, K. (2019). Assessment of mentalizing. *Handbook of mentalizing in mental health practice*, 37-62.

Luyten, P., Mayes, L. C., Nijssens, L., & Fonagy, P. (2017). The parental reflective functioning questionnaire: Development and preliminary validation. *PloS one*, 12(5), e0176218.

Malda-Castillo, J., Browne, C., & Perez-Algorta, G. (2019). Mentalization-based treatment and its evidence-base status: A systematic literature review. *Psychology and Psychotherapy: theory, research and practice*, 92(4), 465-498.

Martory, M. D., Pegna, A. J., Sheybani, L., Métral, M., Bernasconi Pertusio, F., & Annoni, J. M. (2016). Assessment of social cognition and theory of mind: Initial validation of the Geneva Social Cognition Scale. *European neurology*, 74(5-6), 288-295.

Mayer, J.D., Salovey, P., & Caruso, D (2002). *Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) Users Manual*. Toronto, Ontario: Multi-Health Systems.

Miraglia, L., Peretti, G., Manzi, F., Di Dio, C., Massaro, D., & Marchetti, A. (2023). Development and validation of the Attribution of Mental States Questionnaire (AMS-Q): A reference tool for assessing anthropomorphism. *Frontiers in psychology, 14*, 999921.

Müller, S., Wendt, L. P., & Zimmermann, J. (2023). Development and validation of the Certainty About Mental States Questionnaire (CAMSQ): A self-report measure of mentalizing oneself and others. *Assessment, 30*(3), 651-674.

Nykliček, I., & Denollet, J. (2009). Development and evaluation of the Balanced Index of Psychological Mindedness (BIPM). *Psychological Assessment, 21*(1), 32–44.

Orr, R. I., & Gilead, M. (2023). Development and validation of the Mental-Physical Verb Norms (MPVN): A text analysis measure of mental state attribution. *Behavior Research Methods, 55*(5), 2501-2521.

Pedone, R., Semerari, A., Riccardi, I., Procacci, M., Nicolò, G., & Carcione, A. (2017). Development of a self-report measure of metacognition: The Metacognition Self-Assessment Scale (MSAS). Instrument description and factor structure. *Clinical Neuropsychiatry, 14*(3), 185-194.

Pelosi, A., Zorzi, G., & Corsano, P. (2014). The "Body Image Control in Photos questionnaire"(BICP). *BPA-Applied Psychology Bulletin (Bollettino di Psicologia Applicata), 62*(269).

Riedl, D., Kampling, H., Nolte, T., Lampe, A., Beutel, M. E., Brähler, E., & Kruse, J. (2022). Measuring impairments of Mentalization with the 15-item Mentalization questionnaire (MZQ) and introducing the MZQ-6 short scale: reliability, validity and norm values based on a representative sample of the German population. *Diagnostics*, 13(1), 135.

Rudden, M. G., Milrod, B., & Target, M. (2005). The brief reflective functioning interview. *New York: Weill Cornell Medical College*.

Semerari, A., Carcione, A., Dimaggio, G., Falcone, M., Nicolò, G., Procacci, M., & Alleva, G. (2003). How to evaluate metacognitive functioning in psychotherapy? The metacognition assessment scale and its applications. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 10(4), 238-261.

Se-mi Park ve Nam-un Jeong. (2019) Development and validation of a self- rated mentalization questionnaire. *Journal of Korean Psychological Association: Counseling and Pschotherapy*, 31(3), 929-965

Sharp, C., Pane, H., Ha, C., Venta, A., Patel, A. B., Sturek, J., & Fonagy, P. (2011). Theory of mind and emotion regulation difficulties in adolescents with borderline traits. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 50(6), 563-573.

Shmueli-Goetz, Y. (2014). The child attachment interview (CAI). In S. Farnfield & P. Holmes (Eds.), *The Routledge handbook of attachment: Assessment* (pp. 119-132). London: Routledge.

Slade A., Aber J. L., Berger B., Bresgi I. & Kaplan M. (2004) *The Parent Development Interview—Revised*. New York, NY: The City University of New York.

Smith, J. D., Shields, W. E., & Washburn, D. A. (2003). The comparative psychology of uncertainty monitoring and metacognition. *Behavioral and brain sciences*, 26(3), 317-339.

Steele, H., Steele, M., & Croft, C. (2008). Early attachment predicts emotion recognition at 6 and 11 years old. *Attachment & Human Development*, 10(4), 379-393.

Stefana, A., Jolić Marjanović, Z., & Dimitrijević, A. (2024). The Brief Version of the Mentalization Scale (MentS-12): Evidence-Based Assessment of Mentalizing Capacity. *Journal of personality assessment*, 1–10. Advance online publication.

Tahiroglu, D., Moses, L. J., Carlson, S. M., Mahy, C. E., Olofson, E. L., & Sabbagh, M. A. (2014). The Children's Social Understanding Scale: Construction and validation of a parent-report measure for assessing individual differences in children's theories of mind. *Developmental psychology*, 50(11), 2485.

Tahiroğlu, D., & Yağmurlu, B. (2014, April). The Turkish adaptation and psychometric properties of the first mother-rated scale for the assessment of theory of mind. *18 th National Congress of Psychology*, April 2014, Bursa, Turkey.

Tanrıverdi, O. (2022). *Edinburgh sosyal biliş testi'nin (ESBİT) Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirliğinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Taubner, S., Hörz, S., Fischer-Kern, M., Doering, S., Buchheim, A., & Zimmermann, J. (2013). Internal structure of the reflective functioning scale. *Psychological assessment*, 25(1), 127.

Ulvestad, D. A., Selsbakk Johansen, M., Hartveit Kvarstein, E., Pedersen, G., & Wilberg, T. (2023). A borderline focused Reflective Functioning measure - Interrater reliability of the Mentalization Breakdown Interview. *Nordic journal of psychiatry*, 77(4), 360–366.

University College London (2017). *Reflective Functioning Questionnaire Turkish Version*. (26/11/2024 tarihinde <https://www.ucl.ac.uk/psychoanalysis/file/6175> adresinden ulaşılmıştır.)

Wang, Z., & Wang, L. (2015). The mind and heart of the social child: Developing the empathy and theory of mind scale. *Child Development Research*, 2015, 1-8.

Wellman, H. M., & Liu, D. (2004). Scaling of theory-of-mind tasks. *Child development*, 75(2), 523-541.

Williams, A., Polnay, A., McIntosh, L., Burnett, A., Cahill, C. & Patrick, J. (2017) The Knowledge and Application of MBT Questionnaire (KAMQ): Establishing psychometric properties and exploring validity. *Oral presentation at the British and Irish Group for the Study of Personality Disorder Conference*, Inverness.

Wu, H., Fung, B. J., & Mobbs, D. (2022). Mentalizing during social interaction: The development and validation of the

interactive mentalizing questionnaire. *Frontiers in Psychology*, 12, 791835.

Yıldırım, E. A., Kaşar, M., Gdk, M., Ateş, E., Kkparlak, İ. & zalmete, E. O. (2011). Gözlerden zihin okuma testi'nin Türkçe gvenirlik alışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(3), 177-186

Zhang, D., Pang, Y., Cai, W., Fazio, R. L., Ge, J., Su, Q., ... & Zhang, H. (2016). Development and psychometric properties of an informant assessment scale of theory of mind for adults with traumatic brain injury. *Neuropsychological Rehabilitation*, 26(4), 481-501.